

Heidegger: Vom Wesen der Wahrheit [úvaha]

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[Heidegger: Vom Wesen der Wahrheit](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[Heidegger: Vom Wesen der Wahrheit](#)

◆ poznámky, česky, vznik: 5. 4. 1973

◆ notes, Czech, origin: 5. 4. 1973

Heidegger: *Vom Wesen der Wahrheit* – úvaha [1973]

5. 4. 1973

Heidegger mluví o Nichts jako o tom, co je „das Andere zum Seienden“, co je tím druhým, tím jiným ve vztahu k jsoucímu. Toto „nic“, Nichts ovšem neztotožňuje s bytím, jak by se snad na první pohled mohlo zdát, ale říká, že je závojem bytí, da Nichts ist der Schleier des Seins. To bych volně vyložil jako zkušenost mýtu, který při pohledu směrem k bytí pociťuje úzkost, nevolnost, děs z jeho propastnosti. V perspektivě nebo v prizmatu tohoto děsu se bytí jeví jako „nic“, jako nicota. V doslova ke studii *Was ist Metaphysik?* není nikde provedeno žádné sepětí po nové, není provedeno uchopení žádného sepětí bytí a budoucnosti. Ale vzhledem k tomu, co bylo řečeno, můžeme zase volně umístit bytí do budoucnosti. Potom se otevírá možnost dalších interpretačních kroků, samozřejmě zase zcela volných. Tak především rozumíme, proč bez bytí by všechno jsoucí zůstávalo ve zbavenosti bytí, jak to na str. 46 čteme: ohne das Sein bliebe alees Seiende in der Seinslosigkeit. Tomu rozumíme – zase volně – tak, že jsoucí je v podstatě to, co se stalo – dříve anebo těsně před námi, v nejbližší minulosti. A ovšem veškeré minulé vlastně není. A pouze z budoucnosti, ze strany nového se tomu, co se jednou již stalo, co se odehrálo a co tedy již není, dostává jsoucnosti. Budoucnost je tedy zdrojem toho, že jsoucí jest. Bez budoucnosti by jsoucí bylo zbaveno bytí, zbaveno toho, že jest. V této zbavenosti bytí zůstává každé jsoucí, které už není, a k němuž se nevztáhne nic nového. Odtud je zjevné, že mezi bytím a novým je specifický, velmi důležitý vztah. To je vidět na tom, že existuje jistá obdoba toho, co Heidegger říká o bytí, také – my dodáváme – pro nové. Heidegger totiž ukazuje na str. 45, že bytí na rozdíl od jsoucího nelze předmětně představit, das Sein läßt sich nicht gleich dem Seienden gegenständlich vor- und herstellen. To platí samozřejmě také o novém. Nové jakožto nové nemůže být předmětně uchopeno, neboť předmětné uchopení znamená poukaz k tomu co známe, např. tím, že ono nové zahrneme do třídy vyšší, určíme jeho rod a označíme, pojmenujeme, poukážeme na specifickou diferenci. Bytí nelze zpředmětnit, protože – řekneme my – není předmětné, nemá předmětnou povahu. Nové nelze zpředmětnit, protože je zakotveno v bytí, zakotveno v budoucnosti a nemůže být na svou danost redukováno. Ovšem má ji, je to cosi, na co může něco dalšího navázat jako na předmět. Tedy předmětné uchopení nového je možné v modu redukovánosti, v podobě redukované. Nové nelze uchopit předmětně zplna. Naproti tomu bytí nelze předmětně uchopit vůbec. Tak se dostáváme k tomu, že Heidegger vlastně rozlišuje bytí nezpředmětnitelné od jsoucna, které může být zpředmětněno. Zároveň však říká, že žádné jsoucno, žádné jsoucí není možné bez bytí – na str. 46. Zur Wahrheit des Seins gehört gehört, daß das Sein nie west ohne das Seiende, daß niemals ein Seiendes ist ohne das Sein. Tedy ten konec znamená: nikdy neexistuje jsoucí bez bytí. To zase znamená, volně interpretováno: každé jsoucno, každé jsoucí má svou nepředmětnou a ergo nezpředmětnitelnou stránku. Je otázka, jakým způsobem lze tuto nezpředmětnitelnou, nepředmětnou stránku – nebo vůbec nepředmětné bytí, myšlenkově uchopit. A na to nám opět dává sama celá Heideggerova studie odpověď, když ukazuje, že třeba k problému metafyziky se nemůžeme řádně dostat zvenčí, tedy z odstupu. A proto také není dost dobře možné zvenjška ukázat, co je metafyzika. Heidegger mluví o Nichts, aby ukázal, co to je metafyzika. My bychom mohli tedy říci, že nepředmětná stránka toho, čemu říkáme metafyzika, může být postižena jenom tak, že předmětně mluvíme o něčem jiném. Možnost a nosnost Heideggerova pokusu záleží v tom, je-li Nichts uchopitelné předmětně spíše než metafyzika. Jestliže ano, znamenalo by to, že Nichts je onen předmětný závoj před nepředmětným bytím. To je zvláštní myšlenka, která před nás staví otázku resp. se před nás staví jako otázka, zda ona propast, vzbuzující děs, úzkost nebo alespoň nevolnost, není jako závojem zastřena tím, že je zpředmětněna ve skutečnou přepast, hrozící pohlcením všeho, i nás. Na str. 46 nahoře čteme, že nic (das Nichts) nám přihrává, mohli bychom říci ukazuje, poukazuje, přihrává, přivádí bytí v jeho propastném, ale ještě nerozvinuté podstatě, v jeho propastném, ještě však nerozvinutém bytostném určení. Mluví se tam o Sein, dessen abgründiges, aber noch unentfaltetes Wesen uns das Nichts in der wesenhaften Angst zuschickt. Ve větě, která předchází, ještě čteme, že nic, Nichts, je to, v čem zakoušíme, nebo skrze něž zakoušíme, die Weiträumigkeit des Sein selbst. Tedy, rozlehlost bytí samotného. Tedy v propastnosti nicoty zakoušíme – zkrlesně – deformovaně – rozlehlost, obrovitost, nedozírnost, nedohlednost bytí samého. Toho bytí, které

poskytuje každému jsoucímu možnost, skutečnost toho, že jest. – A proč není možný odstup od bytí? Není možný proto, že odstup by mohl provést jenom ten, kdo jest, tedy kdo je zakotven v bytí, jehož jsoucnost je umožněna bytím. Ale jestliže tento jsoucí podstoupí od bytí, pak buď není, anebo jeho odstup je pouze zdáním, mýlkou, sebezmylením. Nemohu odstoupit od bytí, neboť já sám jsem, ale ve své jsoucnosti jsem zakotven v bytí. Já jsem ten zítřejší, který způsobuje, že můj dnešek a mé včerejšky jsou skutečné. A jako tento zítřejší, se rodím z bytí, se rodím z budoucnosti, ze zítřka. Odstoupit od budoucnosti znamená odstoupit od sebe, i když nikoli naopak, znamená odříznout zdroje svého bytí, své jsoucnosti. – Zvláštní pozornost musíme věnovat oddílu o statečnosti, to je zejména strana 47. Proti Heideggerově poněkud germánské mytologičnosti musíme postavit tradici protimytologickou, protimytickou, tradici předběžně řečeno křesťanskou. Jestliže Heidegger říká, že statečnost musí vydržet nicotu, die Tapferkeit vermag das Nichts auszusethen, musí unést nic, nicotu, nebo když říká o větu dále, že statečnost poznává v propasti děsu, úděsu prostor bytí, do něhož jsme ještě nevstoupili, kam jsme ještě nevzkročili, a pokračuje, že to je ten prostor bytí, z jehož světliny, z jehož prozáření teprve každé jsoucí se vrací k tomu, co jest a co může být (resp. čím jest a čím může být), v těchto formulacích zjevně nacházíme nový pád do mýtu, do mytičnosti. Proti propasti děsu nestojí žádná statečnost, a zejména ne ta, která v oné propasti rozpoznává prostor bytí, tedy prostor, díky jemuž každé jsoucí se vrací k tomu, čím jest a čím může být, tedy že se vrací. To znamená, že tento prostor nakonec je opět tím z minulosti, co umožňuje návrat, anebo alespoň, ne-li z minulosti, tedy tím, co umožňuje návrat do minulosti, návrat k tomu, čím jsoucí jest. A toto jest je něco, k čemu se jsoucí může vrátit. Tento mýtus, toto mytické myšlení musí být změněno. Proti propastnosti nicoty nestojí statečnost, ale víra. Možná, že také lze mluvit o statečnosti víry, o odvaze víry. Ale v každém případě je to taková víra, která nečelí propasti nicoty, nýbrž rozpoznává v ní zdroj naděje. A tento zdroj naděje je zdrojem naděje pro všechno jsoucí. A je to takový zdroj naděje, který dává naději, že se nic ze jsoucího nemusí vracet zpět, nýbrž že tím, čím jest – a to znamená tím, čím má být – se teprve stane, se teprve stát může.

(PNP, skončeno 22.15 dne 5. 4. 1973)